

ЖАМ
Олена Юрїївна
0977194499@ukr.net

УДК 336.226.12

СЛІПАК
Інна Русланівна
Innesska97@gmail.com

**ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД
ОКРЕМИХ КРАЇН СВІТУ**

к.е.н., доцент, Національний
авіаційний університет

**BUSINESS INCOME TAX IN UKRAINE AND
THE EXPERIENCE OF OTHER COUNTRIES**

студент, Національний
авіаційний університет

ZHAM Olena Yuriiivna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, National Aviation University

SLIPAK Inna Ruslanivna – Student, National Aviation University

У статті досліджено значення податку на прибуток для держави та вплив його на діяльність підприємств в українських реаліях. Проаналізовано динаміку питомої ваги надходжень податку на прибуток підприємств у ВВП, доходах та податкових надходженнях державного бюджету. Розглянуто досвід зарубіжних країн у сфері оподаткування прибутку підприємств та можливості його запровадження у вітчизняну податкову практику. Визначено основні ставки податку на прибуток у різних країнах світу. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення та реформування оподаткування прибутку підприємств.

* * *

В статье исследовано значение налога на прибыль для государства и его влияние на деятельность предприятий в украинских реалиях. Проанализирована динамика удельного веса поступлений налога на прибыль предприятий в ВВП, доходах и налоговых поступлениях государственного бюджета. Рассмотрен опыт зарубежных стран в сфере налогообложения прибыли предприятий и возможности его внедрения в отечественную налоговую практику. Определены основные ставки налога на прибыль в разных странах мира. Обоснована необходимость дальнейшего совершенствования и реформирования налогообложения прибыли предприятий.

* * *

In the article the value of the profits tax for the country was addressed and its influence on business enterprises. The dynamics of the share of income tax enterprises in GDP, income and tax revenues the state budget is analyzed. Also the international experience in taxation of profits and the probability of its implementation to domestic tax practice was discovered. The main rates of profit tax were determined in the world countries. The necessity of further improvement and reform of the taxation of profit of enterprises was justified.

The tax system of Ukraine, unlike the countries of ES, is not an instrument for increasing the competitiveness of the state; it does not contribute to the growth of economic activity of economic entities. The existing system of state revenue formation reflects the imperfection of the cognitive economy of the country and is predominantly fiscal. The reform of the country's economy is accompanied by changes in the existing tax system through the adoption of new legislative acts, taking into account the impact of structural imbalances, the presence of significant volumes of shadow turnover and the payment crisis.

In general, it turns out that the rate of income tax in Ukraine is close to the rate of other countries, which are still at the stage of development. But, most likely, it would be rational to think about lowering the rate of income tax in Ukraine to 16%, as this could lead to the development of business entities and the emergence of the shadow economy.

Under present conditions, the taxation of corporate profits in Ukraine is one of the tools of a reliable source of income for the national budget and an element of balanced economic growth on the way to the development of a cognitive economy. The study of foreign experience of corporate profit taxation is relevant.

Since in Ukraine, in difficult political, economic conditions and complicated tax and customs legislation, excessive tax burden, it is necessary to introduce this experience in order to reduce the tax burden and administer the corporate profit tax.

Ключові слова: податок на прибуток, податкова система, податкова політика, ставка оподаткування, зарубіжний досвід

Ключевые слова: налог на прибыль, налоговая система, налоговая политика, ставка налогообложения, зарубежный опыт

Keywords: corporate income tax, tax system, tax policy, taxation rate, foreign experience

ВСТУП

Податкова система України на відміну від країн ЄС не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість когнітивної економіки країни та має переважно фіскальний характер. Реформування економіки країни супроводжується змінами існуючої податкової системи шляхом прийняття нових законодавчих актів, враховуючи вплив структурних диспро-

порцій, наявність значних обсягів тіньових оборотів та платіжну кризу. Проблематикою оподаткування прибутку підприємств займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Вагомий внесок у становлення теоретичних основ оподаткування прибутку підприємств зробили: Л. Вальрас, У. Джевонс, А. Маршал, Д. Рікардо. Серед вітчизняних вчених-економістів слід відзначити праці С. Ковача, К. Безверхого, Жам О.Ю. та ін. [1, 2].

МЕТА РОБОТИ є дослідження оподаткування прибутку підприємств в Україні та досвіду окремих країн

світу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та Податковий кодекс України.

РЕЗУЛЬТАТИ

На даний час, в умовах фінансово-економічної кризи в Україні, спостерігається значне зменшення податкових надходжень в цілому, у т.ч. податку на прибуток. Наразі це обумовлено не лише загальним зменшенням обсягів виробництва, а й недосконалістю існуючої системи оподаткування. В Україні створено податкову систему, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства.

Податок на прибуток – це прямий, загальнодержавний податок, який є основним бюджетоутворюючим податком [1]. Платниками цього податку можуть бути як резиденти, так і нерезиденти.

Платниками-резидентами є суб'єкти господарювання, а саме юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами; Національний банк України, що здійснює розрахунки з Державним бюджетом України відповідно до Закону України «Про Національний банк України»; Управитель фонду операцій з нерухомістю, який здійснює діяльність відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» стосовно операцій і результатів діяльності із довірного управління, що здійснюється таким управителем через фонд.

Платниками-нерезидентами є юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України; постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Аналіз його надходжень становить основу для визначення ефективних моделей збільшення зведеного фінансового плану держави та ефективного виконання своїх потреб. Дослідження цього процесу необхідне для проведення податкових реформ, виявлення впливу податку на прибуток підприємств на соціально-економічний розвиток держави, визначення оптимального рівня податкового навантаження.

Протягом січня-червня 2018 відбулося зростання доходів бюджету порівняно з відповідним періодом 2017 р. на 71,4 млрд. грн. або на 14,4 %, що обумовлено економічними факторами такими як зростанням імпорту товарів, ріст прибутку прибуткових підприємств, середньомісячної заробітної плати [3].

Найбільший приріст надходжень бюджету за січень-

червень 2018 р. відбувся за рахунок росту податкових надходжень на 70,0 млрд. грн. або на 18,1 %, в тому числі: податку та збору на доходи фізичних осіб надійшло більше ніж за відповідний період 2017 р. на 21,0 млрд. грн. або +24,8%; податку на прибуток підприємств – на 22,3 млрд. грн. або + 64 %, ПДВ (сальдо) – на 26,2 млрд. грн. або + 17,7 %; акцизний податок – на 1,4 млрд. грн. або на 2,6 % [4].

Але за звітний період податок на прибуток підприємств низив власну фіскальну ефективність, про що свідчить зменшення його частки у ВВП, доходах загальнодержавного бюджету та податкових навантаженнях.

У 2016–2017 рр. частка податку на прибуток підприємств у ВВП зросла на 0,5 відсоткових пунктів до 2,5 % ВВП, порівнюючи з 2011–2015 рр., коли спостерігалось суттєве зниження з 4,1 % до 2,0 % або більше ніж у 2 рази, що було наслідком поступового зменшення ставки оподаткування [5].

За рівнем податку на прибуток Україна зараз стоїть на одному рівні з Білоруссю. Якщо вже Україна почала податкову реформу, то було б справедливо розібратися, наскільки ставка за податком на прибуток відрізняється від ставок інших країн. Найнижча ставка податку на прибуток зафіксована в офшорних зонах. Наприклад, на острові Мен, Бермудських та Кайманових островах податок на прибуток становить 0 %. Проте, саме там проводяться найбільші махінації з грошовими коштами та матеріальними цінностями.

Є країни, про які можна сказати, що вони є напів-офшорами. Це Ліхтенштейн та Кіпр, де ставка податку на прибуток становить 12,5 %. Такими низькими ставками ці країни залучають закордонні активи, чезр що вони стали осередком незаконного бізнесу.

Є країни, де податок на прибуток значно вище, ніж в Україні. Ставки податку на прибуток таких країн наведено у табл. 1.

Зазначимо, що високі ставки застосовують країни з усталеною економічною моделлю, економічно сильні та з високим рівнем соціального забезпечення населення. Ставки податку на прибуток у зарубіжних країнах варіюються у межах від 10 % до 33,99 %. Це обумовлено цілями та напрямками податкової політики, яка реалізується у цих країнах. Зазначимо, за період з 2010 по 2016 рр. найвища ставка податку на прибуток була у Об'єднаних Арабських Еміратах – 55%, найнижча у Болгарії – 10%. Відмітимо, що у значній частині країн світу ставка податку на прибуток за період дослідження була стабільною, наприклад у Австралії, Австрії, Польщі, Росії.

У нашій країні ж ставка податку на прибуток за період 2010-2018 рр. знизилась з 25 % до 18 %, що відповідає загальносвітовим тенденціям та пов'язано з євроінтеграційними процесами, які відбуваються в країні [6].

Загалом виходить, що ставка податку на прибуток в Україні близька до ставки інших країн, які теж ще знаходяться на стадії розвитку. Але, швидше за все, було б раціонально подумати про зниження ставки податку на прибуток в Україні до рівня 16%, оскільки це могло б привести до розвитку діяльності суб'єктів господарювання та виходу з тіньової економіки [8].

Таблиця 1

Основні ставки податку на прибуток у деяких зарубіжних країнах за період 2010-2018 рр., % [7]

Країна	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Австралія	30	30	30	30	30	30	25	25
Австрія	25	25	25	25	25	25	25	25
Білорусія	24	18	18	18	18	18	18	18
Бельгія	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99
Болгарія	10	10	10	10	10	10	10	10
Великобританія	26	24	23	21	20	20	19	19
Кіпр	10	10	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Об'єднані Арабські Емірати	55	55	55	55	55	55	55	55
Польща	19	19	19	19	19	19	19	19
Росія	20	20	20	20	20	20	20	20
Україна	25	21	19	18	18	18	18	18
Франція	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33
Швейцарія	18,31	18,06	18,01	17,92	17,92	17,92	17,74	17,74

Міжнародний центр перспективних досліджень наголошує на тому, що одним з чинників тінізації економіки нашої країни є неефективне адміністрування податків, а саме податку на прибуток підприємств. Однією з найважливіших причин є відсутність ефективних механізмів притягнення до відповідальності за недотримання податкового законодавства, що створює додаткові стимули до мінімізації та ухилення від сплати податку на прибуток підприємств. Іншою причиною є високі ставки податку та складна методика їх нарахування: адміністративні перешкоди часто створюють додатковий тягар для платників податків і призводять до схем ухилення від звітності [9].

ВИСНОВКИ

В умовах сьогодення оподаткування прибутку підприємств в Україні є одним з інструментів надійного джерела доходів до загальнодержавного бюджету та елементом збалансованого економічного зростання на шляху до розвитку когнітивної економіки. Дослідження зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств є актуальним. Оскільки в Україні необхідно у непростих політичних, економічних умовах та складним податковим і митним законодавством, великим податковим навантаженням, впровадити цей досвід з метою зменшення податкового тягара та адміністрування податку на прибуток підприємств.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
2. Закон України від 19.12.13 № 713-VII "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставок окремих податків" (зі змінами та доповненнями). Київ.
3. KPMG. Corporate tax rates table. URL: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-andresources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
4. Жам О.Ю., Панькова В.А. Оподаткування страхової діяльності податком на прибуток підприємств. Науковий вісник. Херсонський державний університет. Серія "Економічні науки". Херсон, 2017. Вип. № 24. С. 20-30
5. Ковач С.О., Безверхий К.В. Облік і звітність

розрахунків за податком на прибуток підприємства в умовах законодавчих змін. Бухгалтерський облік і аудит. 2015 №4. С. 34-43.

6. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. // Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf

7. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2017 р. URL: www.ibser.org.ua

8. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>

9. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dpsukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/dosvid-modernizachii-krainsvity/kutai/>

References

1. Tax Code of December 2, 2010 No. 2755-VI: as amended and supplemented. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>. (in Ukrainian).
2. Law of Ukraine dated December 19, 2013 No. 713-VII "About Amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the Rates of Individual Taxes" (with amendments and supplements). Kiev. (in Ukrainian).
3. KPMG. Corporate tax rates table. URL: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-andresources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
4. Zham O.Yu., Pankova V.A. Taxation of insurance activity by the corporate profit tax. Scientific Herald Kherson State University. Series "Economic Sciences". Kherson, 2017. Issue 24. pp. 20-30. (in Ukrainian).
5. Kovach S.O., Bezverkhyy K.V., Accounting and reporting of payments for tax on profit of the enterprise in the conditions of legislative changes. Accounting and auditing. 2015. № 4. pp. 34-43. (in Ukrainian).
6. Shadow economy in Ukraine: causes and ways to overcome. International Center for Policy Studies. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf. (in Ukrainian).
7. Budget monitoring: Analysis of budget execution for 2017. URL: www.ibser.org.ua. (in Ukrainian).
8. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://www.minfin.gov.ua/> (in Ukrainian).
9. Official website of the State Fiscal Service of Ukraine. URL: <http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dpsukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/dosvid-modernizachii-krainsvity/kutai/> (in Ukrainian).